

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Veřejná správa a regionální rozvoj

Bakalářská práce

Platební karty a jejich využití

Vedoucí práce: Ing. Michal Steininger, Ph.D.

Autor práce: Jakub Eliáš

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomiky
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Eliáš Jakub

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Platební karty a jejich využití

Anglický název

Pay cards and their utilization

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analyzovat vývoj používání platebních karet v České republice, jako nástroje bezhotovostního platebního styku. Dílčím cílem je charakterizovat řešenou problematiku v historickém kontextu a z hlediska možností využívání platebních karet v současnosti.

Metodika

Rešeršní část bude vytvořena pomocí informací z literárních a internetových zdrojů uvedených v seznamu použité literatury. Praktická část bakalářské práce bude obsahovat analýzu používání debetních a kreditních karet.

Harmonogram zpracování

Literární rešerše - 1. část : 1/2012 - 3/2012

Detailní metodika práce a dokončení druhé části literární rešerše : 4/2012 - 5/2012

Vlastní práce - analytická část : 6/2012 - 9/2012

Vlastní práce - syntéza poznatků, návrhy a doporučení : 10/2012 - 11/2012

Odevzdání poslední verze práce vedoucímu práce ke konečnému posouzení : 12/2012

Rozsah textové části

30 až 40 stran

Klíčová slova

platební karta, kreditní karta, debetní karta, VISA, Mastercard, bankomat, PIN

Doporučené zdroje informací

JUŘÍK, Pavel. Encyklopedie platebních karet: historie, současnost a budoucnost peněz a platebních karet. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 312 s. ISBN 8024706857.

JUŘÍK, Pavel. Svět platebních karet. 1. vydání. Praha: Radix, 1995. 125 s. ISBN 8090185312.

JUŘÍK, Pavel. Platební karty - velká encyklopedie 1870 - 2006. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. 296 s. ISBN 8024713810.

JUŘÍK, Pavel. Svět platebních a identifikačních karet. 2. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 8024701952.

POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovníctví. 1. vydání. Praha: Beck, 2006. 716 s. ISBN 8071794627.

SCHLOSSBERGER, Otakar; HOZÁK, Ladislav. Elektronické platební prostředky. 1. vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005. 144 s. ISBN 8072650734.

Vedoucí práce

Steininger Michal, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2013

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.

Děkan fakulty

V Praze dne 11.3.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Platební karty" jsem vypracoval samostatně pod vedením pana Ing. Michala Steiningera, Ph.D. a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce.

V Praze dne 5. 3. 2013

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval panu Ing. Michalu Steiningerovi, Ph.D. za rady a čas věnovaný mojí práci. Dále děkuji svým kolegům ze společnosti ZUNO Bank AG za jejich ochotu a vstřícnost při konzultaci.

Platební karty a jejich využití

Pay cards and their utilization

Souhrn

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou platebních karet a jejich využitím. Rozdělena je do dvou základních částí.

První část je literární rešerše, která se zaměřuje na historii platebních karet, konkrétně od jejich vzniku v roce 1914 do současnosti, rozdělení jednotlivých typů platebních karet podle více hledisek s náležitostmi, které je rozlišují, možnostmi jejich využití a samozřejmě výhodami, které jejich držitelům přináší. Nedílnou součástí této části práce je i bezpečnost a ochrana platebních karet, ekonomika karet a v neposlední řadě i moderní trendy v oblasti platebních karet, které by mohly nastítnit budoucí vývoj jejich používání.

Druhá část bakalářské práce je věnována vývoji využívání platebních karet v České republice. Zaměřuje se nejen na počet vydaných platebních karet za poslední roky, který vzrostl na 10 172 877 kusů v roce 2012 z 6 368 400 v roce 2003, ale také na způsob jejich využívání. Analyzuje vývoj akceptačních míst a vývoj bankomatů. V roce 2003 přijímalo platebních karty celkem 48 759 obchodníků, v roce 2012 byl tento počet 78 886, bankomatů bylo v roce 2003 dostupných 2 669 a v roce 2012 již 4 299. Pro lepší přehlednost jsou v této části použity tabulky a grafy.

Klíčová slova: banka, bankomat, platební karta, kreditní karta, debetní karta, VISA, Mastercard, PIN

Summary

This bachelor thesis analyzes payment cards and their use. It is divided in two main parts.

First part consists of literary research which is focused on the history of payments cards, specifically from their origin in 1914 to the present day, their types, possibilities of use and naturally the advantages they bring to the holders. Significant part of this paper talks about card security and protection, outlines economy of cards and last but not least shows modern trends in payment cards, which could draft future progress in the way they

are being used.

Second part of the bachelor paper is dedicated to the progress in their use in Czech Republic. It mainly focuses on the number of issued payment cards in recent years which increased to 10 172 877 pieces in 2012 from 6 368 400 in 2003, but also on the volume of transactions being done. This part also analyzes development of dealers accepting payment cards and ATMs. In 2003 total of 48 759 dealers (retailers) accepted payment cards, in 2012 the number was 78 886, there were 2 669 ATMs available in 2003 and in 2012 the number increased to 4 299. For better understanding there are also charts and graphs in this part of the thesis.

Keywords: bank, cash machine, pay card, credit card, debit card, VISA, MasterCard, PIN

OBSAH

1. Úvod.....	10
2. Cíl a metodika	11
2.1 Cíl	11
2.2 Metodika.....	11
3. Historie platebních karet	12
3.1 Věrnostní platební karty	12
3.2 Univerzální platební karty (Charge Card).....	13
3.3 Bankovní karty	14
3.4 Projekt Bank of America.....	14
4. Základní druhy platebních karet	16
4.1 Dělení podle způsobu zúčtování.....	16
4.1.1 Charge platební karty.....	16
4.1.2 Kreditní platební karta.....	17
4.1.3 Debetní platební karty.....	17
4.1.4 Elektronické peněženky.....	18
4.2 Dělení podle karetní společnosti	19
4.2.1 American Express“	19
4.2.2 Diners Club.....	19
4.2.3 JCB Card.....	19
4.2.4 MasterCard.....	20
4.2.5 VISA	20
4.3 Dělení podle techniky záznamu	20
4.3.1 Magnetický proužek	20
4.3.2 Čipové karty.....	21
4.3.3 Hybridní karty.....	21
4.4 Dělení podle teritoria použití.....	21
4.4.1 Domácí platební karty.....	22
4.4.2 Mezinárodní platební karty.....	22
4.5 Dělení podle uživatele	22
4.6 Dělení podle rozsahu služeb.....	23
4.6.1 Standardní	23
4.6.2 Prestižní	23
5. Bezpečnost a ochrana platebních karet	24
5.1 Ochrana karty proti zneužití držitelem.....	24
5.2 Ochrana proti zneužití cizí osobou.....	24

5.3 Ochrana karty proti padělání	26
6. Ekonomika platebních karet	27
6.1 Vydavatel karty	27
6.2 Zúčtovací banka.....	27
6.3 Provozovatel bankomatů	28
7. Budoucnost platebních karet.....	29
7.1 Čipové karty	29
7.1.1 EMV.....	29
7.1.2 Multifunkční karty	30
7.2 Platební karty a internet.....	30
7.3 Bezkontaktní platební karty.....	31
7.3.1 PayPass a payWave	31
7.3.2 Výhody bezkontaktních karet.....	32
7.3.3 Nevýhody bezkontaktních karet	32
7.3.4 NFC.....	32
8. Analýza používání platebních karet v ČR	34
8.1 Analýza provedených transakcí.....	34
8.1.1 Analýza počtu provedených transakcí.....	35
8.1.2 Analýza objemu provedených transakcí.....	37
8.1.3 Porovnání plateb u obchodníka a výběrů z bankomatů.....	37
8.1.4 Vývoj průměrného výběru z bankomatu	39
8.1.5 Vývoj průměrné platby kartou u obchodníka.....	40
8.2 Analýza vývoje vydaných platebních podle druhu platební karty	40
8.2.1 Analýza vývoje vydaných platebních podle způsobu zúčtování.	40
8.2.2 Analýza vývoje platebních karet podle teritoria použití.....	42
8.3 Analýza vývoje akceptačních míst.....	43
8.4 Analýza vývoje bankomatů	44
9. Závěr	45
10. Seznam použitých zdrojů.....	47
11. Seznam tabulek, grafů a obrázků	49

1. Úvod

V dnešní době není skoro člověka, který kartu nevlastní a lidé by si ani nedokázali život v dnešní spotřební společnosti bez ní představit. V bezhotovostním platebním styku je karta velkým pomocníkem a to nejen pro výběr hotovosti z bankomatů, které jsou dostupné téměř na každém rohu. Bez papírových peněz se ani dnes nelze úplně obejít, ale zejména při placení na platebních terminálech, jejichž prudký nárůst si dnešní společnost vyžádala. Do podoby jakou má platební karta dnes, musela ujít velký kus cesty a díky ní se již nemusí chodit pro hotovost na pokladny bank, jak tomu bylo dříve. V roce 1914, kdy byla americkou telefonní a telegrafní společností Western Union Telegraph Company vydána první platební karta, která měla za cíl udržet dobré zákazníky této společnosti a více využívat bankovní produkty. Proto byla tato karta nazývána jako věrnostní.

Pro vývoj platebních karet byl potřeba samozřejmě i vývoj bank, které se musely a musí přizpůsobovat poptávce zákazníků, aby si nejenom udržely své stávající klienty, ale aby zároveň přilákaly další.

Práce popisuje jednak historii počátku vzniku platebních karet a jejich vývoj až do dnešních dnů. Zároveň se zaměřuje i na druhy platebních karet, jejich význam v dnešním světě. Stručně popisuje kartové společnosti, které je vydávají, a nezapomíná na neméně důležitou součást v oblasti platebních karet, což je ochrana platebních karet a ekonomická stránka této problematiky.

2. Cíl a metodika

2.1 Cíl

Hlavním cílem práce je analyzovat vývoj používání platebních karet v České republice, jako nástroje bezhotovostního platebního styku. Dílčím cílem je charakterizovat řešenou problematiku v historickém kontextu a z hlediska možností využívání platebních karet v současnosti.

2.2 Metodika

Pro vypracování rešeršní části bakalářské práce byly použity informace z literárních zdrojů, získaných v knihovně České zemědělské univerzity v Praze a Vysoké školy ekonomické v Praze a internetových zdrojů, zabývajících se problematikou platebních karet. Všechny zdroje jsou uvedeny v Seznamu použitých zdrojů na konci práce.

Praktická část se věnuje analýze vývoje používání platebních karet v České republice a čerpá informace ze statistik Sdružení pro bankovní karty (SBK). Tato data byla znázorněna pro lepší orientaci pomocí tabulek a grafů, které byly následně popsány. V první kapitole praktické části se práce zaměřuje na počet a objem plateb uskutečněných platební kartou v České republice vydanými českými vydavateli. Pro lepší přehlednost bylo zvoleno období posledních tří let a data byla sloučena pro všechny typy platebních karet bez rozdílu druhu. Následující kapitoly analyzují data od roku 2003 do roku 2012. Druhá kapitola analyzuje vývoj vydaných platebních karet podle způsobu zúčtování, tzn. debetní, kreditní a charge karty, a podle teritoria použití. Třetí kapitola zkoumá vývoj akceptačním míst, neboli jaký byl vývoj přijímání platebních karet u obchodníků. A čtvrtá kapitola analyzuje vývoj bankomatů na území České republiky.

3. Historie platebních karet

Platební karty výrazně ovlivnily růst ekonomiky, pohyb peněz a růst spotřeby výrobků a služeb. Proto tato kapitola popíše jejich vznik a rozvoj.

3.1 Věrnostní platební karty

Platební karta, tak jako většina mezinárodních platebních systémů a technických řešení, vznikla ve Spojených státech amerických, mimo čipových karet, což je francouzský patent, a debetních karet. Pouze shoda náhod a pár šťastných okolností vedlo ke vzniku nového finančního produktu - platebních karet, bez kterých si klienti bank, ale ani banky samotné, nedokážou svůj život představit. [1]

První platební kartu na světě vydala americká telefonní a telegrafická společnost Western Union Telegraph Company v roce 1914. Tato karta byla vyrobená z plechu a nesla podobu vojenské identifikační známky. Western Union nabízela tuto kartu svým věrným zákazníkům zdarma a umožňovala jim telefonovat a posílat telegramy na svých pobočkách bez okamžitého placení za tuto službu.

Hlavní důvodem, proč začala společnost Western Union vydávat tyto karty, byl udržet si své zákazníky a motivovat je k častějšímu využívání jejich služeb. Takovýto druh karty se i v současnosti nazývá věrnostní.

Karty se staly jedním z prostředků konkurenčního boje, a proto se velmi rychle začaly šířit a nabízelo je čím dál více společností. Byla mezi nimi i společnost General Petroleum Corporation of California (dnešní Mobil Oil), která nabízela svým klientům možnost bezhotovostního placení pohonných hmot, náhradních dílů a služeb v síti svých čerpacích stanic v USA. [2]

Používání platebních karet bylo velice jednoduché a základní princip zůstal zachován až do současnosti. Klient předložil svou kartu a podepsal účet. Prodávající posléze ověřil, zda je předložená karta platná a porovnal podpis na účtu s podpisovým vzorem na platební kartě. Účet byl následně zaslán do účtárny společnosti, která kartu vystavila, a ta vystavila celkovou měsíční fakturu. Tuto službu uvítali zejména klienti při nákupu dražšího zboží.

V této době byla karta znakem prestiže svého majitele. Pro klienta to bylo pohodlnější než hotovost a také s nimi mohli snáze více utratit. [1]

Tento prudký rozvoj karet však zpomalila hospodářská krize ve 30. letech a 2. světová válka měla za následek praktický úplné zmrazení. V roce 1942 zakázal Úřad federálních rezerv (Federal Reserve Board) používání platebních karet vzhledem k omezení spotřebitelských úvěrů, které odčerpávaly zdroje nutné pro vedení války. Po zrušení tohoto nařízení, začala většina obchodních společností platební karty opět vydávat. [6]

Tyto karty byly první platební karty, které se používaly k bezhotovostnímu placení. Významně je ovšem omezilo používání pouze v obchodní síti vydávající organizace. Proto vlastnilo mnoho klientů řadu karet různých obchodů, hotelů, restaurací apod. Ve Spojených státech amerických vydávalo své věrnostní karty mnoho velkých obchodních řetězců. Tuto nevýhodu odstranila až univerzální Charge Card. [2]

3.2 Univerzální platební karty (Charge Card)

V roce 1950, vznikla společnost Diners Club International. Ta jako první zavedla "klasickou" platební kartu v dnešním smyslu chápání. Důvodem vzniku této společnosti byla nová myšlenka - vydávat pro své členy identifikační kartu použitelnou k bezhotovostnímu placení zejména v síti restaurací, hotelů a některých obchodů, které uzavřely s klubem příslušnou smlouvu. [5]

Klub ručil obchodním partnerům za závazky svých členů a proplácel jim předložené účty. Jednou za měsíc zaslal klub držitelům karet výpis uskutečněných transakcí, které klubu uhradí najednou do data splatnosti. Karta přinesla obchodním partnerům zvýšení zisků a Diners Club nesl riziko případné insolventnosti svého člena. Z tohoto důvodu byl zaveden poplatek z částky nákupu hrazený příjemcem karty jejímu vydavateli (5-7%) a také byl poprvé zaveden roční poplatek za vydání a správu karty (5USD).

Společnost Diner Club International začala svou činnost 28. ledna 1950. Její Credit Identification Card vlastnilo 200 vybraných prominentních klientů a přijímalo ji 27 luxusních restaurací a 2 hotely na Manhattanu. Na konci prvního roku své činnosti vydala již více než 10 000 karet, přijímalo je více než 1 000 prvotřídních obchodních míst ve Spojených státech a Kanadě. [1]

3.3 Bankovní karty

Koncem 40. let se začaly o platební karty zajímat také americké banky, pro které představovaly možnost zrušení šeků, placení hotovostí a zároveň novou oblast pro dosažení zisku. Za nejstarší formu bankovní karty se považuje systém Charge-It, který vyvinul John C. Biggins v roce 1947, úvěrový specialista newyorské banky Flatbush National Bank. Šlo o papírový doklad, který sloužil k placení v lokální síti obchodů. Obchody předložily bance prodejní doklady, které uhradila obchodníkům a vyúčtovala je svému klientovi. Tyto karty sloužily pouze k placení, nikoliv však k čerpání úvěru. [1]

První kreditní kartu, podobající se těm dnešním, vydala The Franklin National Bank v New Yorku v roce 1951. Po zkušebním provozu nabídla banka tuto kartu v dubnu 1952 vybraným klientům na základě jejich bonity. Dostali ji zadarmo a uskutečněné nákupy museli uhradit do 30, 60 či 90 dní podle podmínek smlouvy. Nový platební nástroj ocenili menší obchody, které mohly svým zákazníkům prodat výrobek a nebo služby na úvěr poskytovaný bankou.

V roce 1953 a 1954 vydávalo platební karty okolo 100 amerických bank, ovšem ne všechny dosahovaly zisku a tak jejich vydávání zastavily. V roce 1957 vydávalo bankovní platební karty již pouze 27 amerických bank. Počet bankovních karet a karet společnosti Diners Club činil 1 214 000 kusů (viz. tabulka 1). [2]

Rok 1957	Počet vydaných karet	Počet obchodníků	Obrat (mil. USD)
Bankové karty	754 000	11 000	40
Diners Club karty	460 000	10 000	90

Tabulka 1 - Porovnání bankovních a Diners Club karet v roce 1957 [2]

3.4 Projekt Bank of America

Situace na trhu karet se začala postupně měnit ve prospěch bank. Zčátkem 50. let se společnost Bank of America, která byla vedoucí bankou na spotřební úvěry, rozhodla vstoupit na tento trh. Rozvojem kreditních karet byl pověřen specialista na spotřební úvěry Ken Larkin, kterého zaujala myšlenka vyvinout kartu sloužící k čerpání úvěru neboli kartu kreditní. Ta, spolu s možností splácení a opakovaného čerpání, mohla bance ušetřit náklady a zvýšit její příjmy z úroků a poplatků. [1]

V roce 1956 byla představena nová koncepce kreditní karty. Základem této karty bylo vyúčtování transakcí klienta ke konci každého měsíce na výpise z účtu. Klient měl následně 2 možnosti, buď ji zaplatit celou dlužnou část do 30 dnů, nebo ji splácet po částech i s úrokem. Společnost Bank of America stanovila měsíční sazbu 1,5%. Tyto karty byly jako první vyrobeny z plastu a díky tomu byly odolnější, měli větší míru ochrany proti falšování a načítané byly pomocí mechanických snímačů - tzv. imprinterů. Tabulka 2 znázorňuje počet a obrat vydaných karet společnosti Bank of Americe a obchodníky, kteří je přijímali. [2]

Rok	Počet karet (mil.)	Obrat (mln. USD)	Počet obchodníků
1969	25,7	1,7	518 320
1970	25,9	2,7	679 518

Tabulka 2 - BankAmericard v USA v letech 1969 a 1970 [2]

V roce 1960 rozšířila Bank of America svůj program i na další americké banky. V každém významném městě uzavřela s jednou místní bankou smlouvu o jejím přidružení k programu BankAmericard. Přidružené banky uzavíraly s místními obchodníky o akceptaci karet a vydávali svým klientům karty s logem BankAmericard. Tímto pronikla Bank of America do oblastí, kde neměla své pobočky.

Přidružené banky sice ušetřily za náklady na vývoj a provoz systémů, ale všechny karty nesly název jejich velkého konkurenta. Což ostatní banky nesly v nelibosti. Výsledkem nespokojenosti bank s tímto stavem bylo vytvoření dvou neziskových organizací National Bank Americard INC pro Spojené státy a Ibanco Ltd pro ostatní státy světa. V 70. letech se posléze tyto organizace přejmenovaly na VISA USA a VISA INTERNATIONAL. [1]

4. Základní druhy platebních karet

Platební karty se dělí podle celé řady kritérií. V minulosti byly platební karty rozlišovány podle toho, zda se jednalo o platební karty používané pouze v síti klientských pracovišť, bankomatů a smluvních partnerů této konkrétní banky, nebo je bylo možné použít i v systémech jiných bank. Podle toho se systémy platebních karet dělily na uzavřené systémy, jejímž typickým představitelem byla Česká spořitelna, a.s., či Moravia banka, a.s., a otevřené systémy, jako Europay/Mastercard, VISA, které dnes představují téměř jedinou možnost, používanou ve vyspělých státech včetně České republiky. [5]

4.1 Dělení podle způsobu zúčtování

Platební karty můžeme rozdělit podle způsobu zúčtování na charge, kreditní a debetní karty.

4.1.1 Charge platební karty

Historický nejstarší druh platebních karet. Je to trochu jiná kreditní karta, kterou u sebe máte jako pohotovostní spotřebitelský úvěr. Když je potřeba cokoliv zaplatit a klient nemá dostatečnou hotovost či zůstatek na běžném účtu, zaplatí charge kartou, aniž by utratil cokoliv ze svých peněz. Výše úvěru závisí na dohodě daného klienta s bankou a je závislá na bonitě klienta.

Při čerpání úvěru pomocí charge karty, zašle banka klientovi každý měsíc výpis, kolik za předchozí období utratil, na kterém má klient stanovenou i dobu splatnosti. Danou částku musí poté klient uhradit ve 100% výši a do data stanoveném na výpisu. Z pravidla to je do poloviny nebo do konce následujícího měsíce.

Se získáním charge karty však může mít klient problém. Ne každá banka ji vydává a většina těch, které ji v nabídce mají, si pečlivě své klienty, kterým tuto kartu poskytnou, vybírá - scoring. Většinou jde o bonitní a ověřené klienty. S charge kartami jsou také spojeny roční poplatky v řádu tisíců korun. I proto nejsou tyto karty pro každého a banky na ně nesoustředí svou pozornost a jsou pro ně pouze okrajovým produktem. [19]

Scoring se používá pro vyhodnocování schopnosti klienta dostát svým finančním závazkům. Organizace vydávající charge kartu může čerpat ze svých záznamů o klientu, ale zároveň mohou posloužit i data z externích registrů (u nás CBCB, LLCB, SOLUS). [14]

4.1.2 Kreditní platební karta

Kreditní karty jsou pro banky jedním z nejziskovějších produktů, který má návratnost kapitálu 25 - 40%. Nestačí ovšem jen dobře řídit úvěrové riziko, ale také je třeba zajistit používání těchto karet. Na základě scoringu klienta je ho třeba správně ohodnotit a umístit do správného klientského segmentu.

Nejlepší organizace na segmentaci klientů jsou vydavatelé kreditních karet ve Spojených státech amerických, kteří se naučili využívat marketing. Umožnilo jim to získat pomocí poštovních nabídek desítky miliónů klientů, naučili se telemarketing, průběžný scoring klientů, snížit odchody klientů a motivovat klienty k používání karet. [1]

Kreditní karta je platební karta spojená s revolvingovým úvěrem, což znamená, že klient může postupně splácet a zároveň čerpat. Kartě je přidělen limit, do kterého může držitel karty čerpat. Jedná se tedy o pohodlnou formu úvěru, za kterou ovšem nemusí klient zaplatit ani korunu navíc, jelikož každá kreditní karta má různě dlouhé bezúročné období a po tuto dobu se z úvěru neplatí žádný úrok.

Karta usnadňuje placení, umožňuje být bez hotovosti a eliminuje směnu valut, což je výhodné při platbách v zahraničí. Ke kreditní kartě, stejně jako k charge kartě, není obvykle zapotřebí běžný účet.

Kreditní karta tedy může sloužit nejen jako pohodlný způsob placení, ale také jako bezúročný úvěr a dokonce i jako způsob, jak šetřit a získat nadstandardní služby, které bývají k této kartě nabízeny. [8]

4.1.3 Debetní platební karty

Platební terminály spolu s bankomaty, které byly spjaty s kreditními, případně charge kartami, stály u vzniku zcela nového produktu - debetní karta. Ve Spojených státech, Velké Británii, Francii či Německu bylo velmi rozšířené placení pomocí soukromých šeků, např. ve Spojených státech se zvýšil počet mezi léty 1971 až 1997 z 24 na 65 miliard kusů a ve Velké Británii bylo v roce 2001 zpracováno 1,6 miliardy kusů. I přes zavedení nových technologií v této oblasti, jako je zavedení magnetického písma, registrů nekrytých šeků, bylo zpracování velice nákladné a bylo spojeno s rizikem, že šek nebude finančně kryt. [3]

Pravděpodobně první debetní kartu vydala v roce 1974 Arizona Bank. Placení nebylo autorizováno proti kartovému či úvěrovému účtu, ale proti běžnému účtu. Použití karty bylo jednodušší a hlavně levnější než placení šekem. Za zpracování transakce platili

obchodníci, stejně jako u kreditních karet, provizi 2-3%. Také proto začali debetní karty vydávat i ostatní banky. [9]

Debetní karty neměly výhodu jen pro banky, ale i pro klienty a obchodníky [10]:

Výhody pro klienta:

- celosvětová síť,
- pohodlnost,
- bezpečnost,
- jednoduchost oproti šekům.

Výhody pro obchodníka:

- rychlost placení,
- zaručená úhrada,
- snížení podvodů.

Výhody pro banku:

- konkurenceschopnost,
- zlepšení služeb klientům,
- zvýšení věrnosti klientů,
- snížení nákladů.

4.1.4 Elektronické peněženky

Nejnovější produkt určený k drobným platbám, které se nevyplatí zúčtovat po jednotlivých položkách jako u ostatních platebních karet. Jako technický prostředek pro použití elektronické peněženky je využívána čipová karta.

Elektronické peněženky se dělí podle možnosti kontrolovatelnosti finančního toku na dvě základní skupiny - auditovatelné a neauditovatelné elektronické peněženky. Auditovatelné elektronické peněženky chrání vydavatele i klienty proti padělání je mimo technických bariér zajištěna kontrolou všech provedených transakcí v clearingovém centru daného systému. Toto centrum získává data z obchodní sítě po jednotlivých položkách, ale zúčtování mezi bankami a obchodníky probíhá z ekonomického důvodu v sumách. K elektronickým peněženkám se většinou vedou tzv. stínové účty, které slouží ke kontrole správné funkčnosti a bezpečnosti systému. Neauditovatelné elektronické peněženky pracují na základě přímé úhrady částky z peněženky zákazníka do peněženky obchodníka. Ochrana je řešena především pomocí technických bariér a analytických programů, které pomáhají odhalit podvody. [4]

4.2 Dělení podle karetní společnosti

Tato část dělení platebních karet představuje celosvětově uznávané společnosti vydávající karty. Každá z těchto společností vydává různé druhy platebních karet, které jsou určeny pro různé klienty.

4.2.1 American Express

Na počátku vzniku American Express v roce 1950 v Buffalu stály největší dopravní společnosti na východním pobřeží Spojených států, Livingston, Fargo and Co., Wells and Co. a Butterfield and Wasson, a tím společnost ovládla přepravu na východním pobřeží. V současné době společnost American Express nabízí především kreditní karty, finanční a cestovní služby. Hlavními produkty společnosti jsou účtování a platby kreditními kartami, služby spojené s cestováním nabízené zákazníkům a firmám po celém světě. [1]

Společnost nabízí osobní i firemní karty. Osobních kartou jsou Basic card, Green card, Gold card a Platinum card. Firemní karty nabízené společností jsou karty Centurion a Corporate. [7]

4.2.2 Diners Club

Diners Club International vznikl v roce 1950 a vydal prvních 200 univerzálních platebních karet, tehdy přijímaných u 14 newyorských obchodníků. První společnost na světě vydávající kreditní karty. V současné době se dá platit kartou Diners Club u více jak 180 milionů smluvních partnerů v 185 zemích. Dnes společnost nabízí dva typy platebních karet. Diners Club Classic pro osobní použití a Diners Club Corporate pro firemní účely. [8]

4.2.3 JCB Card

Po 2. světové válce vzrostl americký vliv a jedna z vedoucích japonských bank té doby, Sanwa Bank, založila v roce 1961 společnost Japan Credit Bureau. V prvních 20. letech působení se společnost zaměřovala pouze na Japonský trh. V 80. letech se vytvořily příhodné podmínky, vzrostla hospodářská síla Japonska a velké množství Japonců začalo cestovat do zahraničí. Karty společnosti JCB začaly přijímat první zahraniční obchodníci v roce 1981. [1]

4.2.4 MasterCard

MasterCard, dříve známá jako MasterCharge, nadnárodní společnost se sídlem v USA byla vytvořena spojením několika bank v Kalifornii jako konkurence pro BankAmericard společnosti Bank of America, dnes vystupujícím pod jméno VISA Inc. Historie karet MasterCard sahá do roku 1966.

Maestro, MasterCard Electronic, MasterCard Unembossed a MasterCard Standart jsou běžné osobní platební karty. MasterCard Gold, Platinum a World Signia jsou prestižní platební karty pro bonitnější klienty a nabízí řadu doplňkových služeb. Posledním druhem je MasterCard Business Card sloužící pro firemní klientelu. [15]

4.2.5 VISA

Většina bank využívající kartový systém Bank of America požadovalo větší nezávislost a proto v roce 1970 oddělilo operace s platebními kartami od Bank of America a vznikly dvě samostatná sdružení, National Bank Americard Corporation pro USA a International Bank Americard Corporation. Z těchto sdružení vznikla v roce 1974 společnost VISA USA a VISA International. [5]

VISA Classic je nejvydávanejší karta na celém světě. Prémiové karty VISA Gold, VISA Platinum a VISA Infinite nabízejí vlastníkům karet nadstandardní služby a výhody. VISA Electron vyžaduje, aby veškeré transakce byly elektronicky autorizovány. VISA Plus umožňuje výběr peněz z největší sítě bankomatů na světě. Posledními jsou VISA VPay, která je určena výhradně pro Evropu a VISA PayWave je karta z bezdotykovou technologií. [24]

4.3 Dělení podle techniky záznamu

Technika záznamu ovlivňuje do značné míry úroveň zabezpečení platební karty. V současné době se rozlišují dvě základní techniky záznamu.

4.3.1 Magnetický proužek

Dnes překonaná technologie ukládání dat, která je nahrazována jiným způsobem záznamu. I přesto je celosvětově nejrozšířenější. Je zde poměrně vysoké bezpečnostní riziko, kdy data, kterých se dá na magnetický proužek uložit jen malé množství, je možno jednoduchým způsobem zkopírovat, případně je možné tyto karty použít bez zadání PIN

kódu, který je v tomto případě nahrazen podpisem, jenž je snadno napodobitelný. Obrázek 1 ukazuje způsob použití platební karty pomocí magnetického proužku.

Obrázek 1 - Platba pomocí magnetického proužku [17]

4.3.2 Čipové karty

Tyto karty známe již léta, poprvé kdy se lidé mohli běžně setkat s tímto druhem byly karty do veřejných telefonních automatů. Pojem čipová karta je poměrně široký. Ty nejjednodušší si pamatují vložené údaje, lze je z karty přečíst nebo je měnit. Ovšem z hlediska bezpečnosti platební karty, by se takto jednoduchá karta příliš nelišila od karty s magnetickým proužkem. Čipové platební karty jsou dnes tzv. chytré. To znamená, že čip na kartě neslouží pouze jako paměť, ale je to plně funkční počítač, který má procesor, operační paměť a paměť ve které jsou uloženy informace. [5]

4.3.3 Hybridní karty

Hybridní karta obsahuje jak čip, tak magnetický proužek. Dnes jsou všechny karty vydávány v rámci standardu EMV jako hybridní. Pouze u karet které nejsou označeny logem VISA či MasterCard se klient může setkat s platebními kartami, které mají pouze čip. Důvod hybridních karet je jednoduchý. Vzhledem k počtu karet a akceptačních míst nemůže přechod z karet pouze s magnetickým proužkem na karty pouze s čipem proběhnout najednou. Tedy i přesto, že má karta čipovou technologii může se s ní zaplatit nebo vybrat peníze tam, kde terminál či bankomat s čipy nepracuje. [13]

4.4 Dělení podle teritoria použití

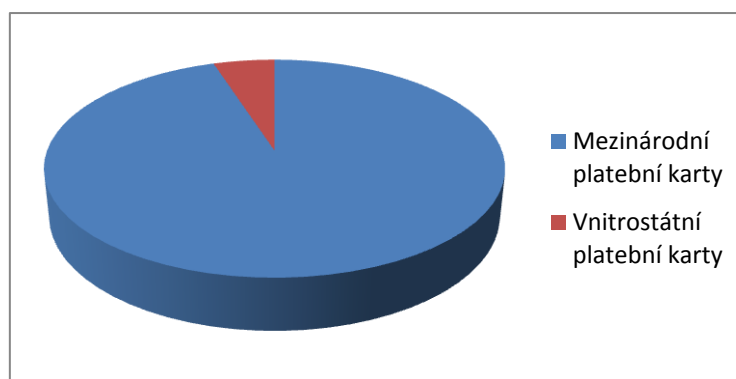
Podle teritorie použití se platební karty dělí na domácí a mezinárodní.

4.4.1 Domácí platební karty

Domácí platební karty slouží pouze pro výběr peněz v hotovosti či platbě kartou, pouze na území daného státu. V současné době banky z důvodu konkurenčního boje od těchto karet upouštějí.

4.4.2 Mezinárodní platební karty

Působnost mezinárodní platební karty, jak už název napovídá, se nevztahuje jen na území daného státu, ale lze ji použít i v zahraničí. Počet mezinárodních karet vydaných v roce 2006 byl 7 470 416 a tuzemských pouze 394 811 (viz. graf 1). [11]

Graf 1 Výdej karet v roce 2006
(vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

4.5 Dělení podle uživatele

Podle uživatele se platebních karty dělí na osobní a služební.

Jde o platební kartu vydanou na držitele. Jsou nepřenosné a slouží pro úhradu běžných denních potřeb, oblečení, placení ubytování na dovolené apod. Všechny platební karty jsou na jméno držitele a jsou nepřenosné.

Služební platební karty slouží k úhradě potřeb zaměstnance spojených s výkonem zaměstnání. Zaměstnanec je obvykle omezen časovým limitem pro použití karty, či s úhradou za konkrétní produkty a služby, jako je například platba za ubytování, stravování a za pohonné hmoty, čímž se zaměstnavatel chrání. [5]

4.6 Dělení podle rozsahu služeb

Karty se dělí i podle rozsahu služeb, které svému držiteli poskytují.

4.6.1 Standardní

Jde o nejběžnější typ vydávaných karet, kde jsou většinou minimální poplatky za vedení a zároveň tyto karty vyžadují minimální nároky na bonitu klienta. Obsahují pouze základní nabídku služeb a slouží především pro výběr z bankomatu či platbu u obchodníka.

4.6.2 Prestižní

Stejně jako standardní platební karty, tak i prestižní jsou využívány hlavně pro výběr z bankomatu či platbu u obchodníka. V Evropě je 15% z celkového počtu platebních karet prestižních, ale v České republice jsou to pouhá 2%, což je pro české banky stále nevyužitá příležitost. Touto kartou jsou podle statistik mnohem častěji využívány pro platby v zahraničí (platby u čerpacích stanic, platby za ubytování) a online nákupy letenek.

Prestižní platební karty, vydávané pro klienty s větší bonitou, sebou nesou řadu výhod spojených s jejich používáním. Pokud se řekne prestižní či výběrová karta představíme si MasterCard Gold, MasterCard Platinum, MasterCard World Signia, případně Visa Gold a Visa Platinum. [12]

5. Bezpečnost a ochrana platebních karet

Stejně jako jiné druhy platebních prostředků, tak ani karty nezůstaly ušetřeny podvodům. Proto kartové společnosti vyvinuly řadu protiopatření. Zde ovšem platí zásada, že náklady na protiopatření nesmí překročit náklady plynoucí ze ztrát. Požadavky vydavatelů karet lze s ohledem na bezpečnost rozdělit do čtyř skupin. Za prvé je to vhodný výběr klientů, který lze provádět tzv. scoringem, dále pak požadavek na nenapodobitelnost platebních karet, ověřením totožnosti držitele karty a ověření oprávněnosti obchodního místa kartu přijímat.

Ukazuje se být účinná spolupráce všech bezpečnostních specialistů a jejich mezinárodní spolupráce s policií. Díky jejich společné práci klesají ztráty z podvodů. Stále musí ovšem být vymyšlena nová bezpečnostní opatření, aby se snahou podvodníků byli spjaty i vysoké náklady spojené s paděláním. [1]

5.1 Ochrana karty proti zneužití držitelem

Základní ochranou karty proti zneužití držitelem je dobrá znalost klienta neboli Credit Scoring a včasné zjištění zhoršení finanční situace klienta a rychlá reakce např. snížením limitu. Banky sjednávají s klienty limity pro transakce a při většině operací se provádí autorizace, tzn. ověření, zda je požadovaná operace kryta limitem klienta, případně limitem na běžném účtu klienta. Pokud je tento limit překročen, platba se neuskuteční. [4]

5.2 Ochrana proti zneužití cizí osobou

Ochrana proti zneužití cizí osobou spočívá v identifikaci držitele karty. V dnešní době se většina plateb pomocí platebních terminálů a výběrů z bankomatů ověřuje pomocí PIN kódu, případně na pobočkách bank po předložení průkazu totožnosti spolu s podpisovým vzorem. [4] Podpisový vzor se píše na podpisový proužek, který je součástí platební karty, na kterém je umístěn podpis držitele (vlastnoruční podpis nebo podpis přenesený například laserem či přenesený fotograficky). Obchodník porovnáním podpisu na platební kartě s podpisem na dokladu provede autentifikaci [16].

V minulosti byl nejčastěji používaný způsob autorizace plateb podpisový vzor, který skrývá určitá omezení a to hlavně schopnost prodávajícího rozpoznat falešný podpis, většina lidí se v delším časovém horizontu podepisuje jinak. V dnešní době je nejpoužívanějším způsobem autorizace plateb PIN kód. [4]

PIN neboli Personal Identification Number (osobní identifikační číslo) měly už první bankomatové karty. V prvopočátku to však byl spíše jen reklamní tah a bezpečnost těchto karet byla velmi primitivní, což činilo podvodníkům jen malou překážku.

Na vývoji technologie se podíleli specialisté z FBI a MI5, což přineslo celou řadu technologií, které následně banky či výrobci bankomatů využívali. Společnost IBM přišla v roce 1979 s nápadem DES - Data Encryption Standard, který se dodnes používá, ale je postupně nahrazován 3DES. [3]

Další možností autorizace držitele platební karty je pomocí magnetického proužku. Magnetický proužek vyvinula společnost IBM, jako jednoduchou metodu identifikace klienta v bankomatech či platebních terminálech. Proti zavedení magnetického proužku se postavila Citibank, kvůli snadnému podělení, a přišla s vlastním technickým řešením, které však bylo technicky a finančně náročné. Naopak snadná výroba umožnila magnetickému proužku jeho rozšíření.

Magnetický proužek obsahuje 3 stopy [3]:

- První stopa magnetického proužku byla definována už v roce 1969 Mezinárodní asociací leteckých dopravců IATA. Usnadňovala automatické odbavení cestujících. V bankovníctví se začala používat v roce 1970 a obsahovala celkem 79 znaků (číslo karty a jméno klienta)
- Druhá stopa byla vyvinuta American Bankers Association pro on-line transakce. Je to nejpoužívanější stopa v bankovníctví a obsahuje 40 numerických znaků.
- Třetí stopa, na rozdíl od první a druhé, které slouží pouze pro čtení, je přepisovatelná. Dříve se používala u off-line bankomatů. Na tuto stopu se zaznamenával parametr, který sloužil k ověření správnosti PIN kódu a k záznamu sloužilo až 107 numerických znaků.

Pro bezpečné využívání karty by měl držitel dodržovat následující desatero [18]:

- **Víc než hotovost** - kartu je třeba chránit stejně jako hotovost, je jí nutné ihned při převzetí podepsat
- **Jako oko v hlavě** - kartu se za žádných okolností nesmí vzdálit z dohledu držitele.
- **PIN** - slouží pouze pro držitele karty.

- **Opatrnost při placení** - při zadávání dbát na ochranu PIN kódu. Při vrácení karty provést kontrolu, zda je vrácena ta konkrétní karta a uschování dokladu. Obchodník nesmí s kartou odejít mimo dosah držitele karty.
- **Opatrnost při výběru z bankomatu** - vybírat na frekventovaných místech, zakrývat si klávesnici při zadávání PIN kódu, kartu s hotovostí ihned uschovat a pokud je to možné, uschovat i doklad výběru.
- **Skartace dokumentů** - skartovat všechny dokumenty, na kterých jsou uvedeny informace o kartě.
- **Ochrana karty před poškozením** - magnetický proužek, který je součástí karty a obsahuje informace o držiteli, je nutné chránit před poškozením.
- **Kontrola** - pravidelně sledovat výpisy z účtu a porovnávat je s doklady o zaplacení či výběru hotovosti.
- **Nákupy v internetových obchodech** - vždy platit kartou jen v ověřených internetových obchodech.
- **Ztráta a odcizení** - kartu vždy neprodleně zablokovat.

5.3 Ochrana karty proti padělání

Ochrany proti padělání karty má dvě části - fyzické a systémové ochrany, které se nazývají Card Authentication Method.

V minulosti byly karty proti padělání chráněny proti padělání pouze ceninovým tiskem. V dnešní době už je ochrana zajištěna řadou prostředků fyzické ochrany. Prvním takovým je hologram, který zavedla společnost MasterCard v roce 1981. Dalším ochranným prvkem je podpisový proužek, na kterém je podpisový vzor chráněn proti dodatečné změně podtiskem nebo giloší, provedeným barvami viditelnými pouze pod ultrafialovým světlem. Poslední důležitou ochranou je už zmíněný ceninový tisk a ultrafialové barvy.

K rychlému odhalení podvodných transakcí slouží systémová ochrana, kterou můžeme rozdělit na systém expertní, jenž pracuje s pevně danými parametry, a systém s umělou inteligencí, který se průběžně učí a své parametry mění. [4]

6. Ekonomika platebních karet

Jeden z nejziskovějších produktů v oblasti bankovníctví jsou platební karty. Ziskovost ovlivňuje spousta faktorů. Hlavními faktory jsou druhy vydávaných karet, zda klienti spíše platí či vybírají z bankomatu, obchodní politika (poplatky), provozní náklady a vnitřní náklady vydavatele karet. Platební karty dokážou uspořit investiční i provozní náklady poboček, které by musely banky bez karet vynaložit. Například by neexistovaly bankomaty a všechny výběry hotovosti by musely probíhat přes pobočkové přepážky, jejichž provoz je několikanásobně dražší než provoz bankomatů.

Ekonomika platebních karet se dělí na 3 základní části. Rozdělena je podle role, kterou banka v systému plní. V první řadě je to vydavatel karty, následně zúčtovací banka a provozovatelé bankomatů. Banka může plnit všechny 3 role zároveň. [4]

6.1 Vydavatel karty

Vydavatel karty (Issuer) vynakládá na její vydání a provoz náklady, ale zároveň realizuje výnosy, které jsou závislé na druhu platebních karet a na způsobu používání klienty. Náklady spojené s vydáním karty jsou reklama a marketing, distribuce, výroba a doručení karty a PIN kódu, správa karty, doplňkové služby a vymáhání a odpis pohledávek. Jejich výnosy obsahují především poplatky či úroky, konkrétně to jsou poplatky za vydání karty, za transakce a služby, za konverzi měny a úrok u úvěrových karet. [4]

6.2 Zúčtovací banka

Zúčtovací banky (Acquirer) plní v platebním styku tzv. úlohu zúčtovací banky pro obchodníky. Uzavírají smlouvy s obchodníky o příjmu karet k bezhotovostnímu placení. Tyto služby si banky zpoplatňují a banka, která kartu vydala, získává část poplatku. Druhou část poplatku získává platební systém. Výše poplatku se pohybuje od 1,5% až do 5% a je závislá od průměrné částky nákupu, roční tržbě, rizikosti sektoru a zda k dané transakci byl použit imprinter či platební terminál. Výše poplatku závisí i na konkurenčním

boji na trhu a některé banky v České republice dokonce od této služby upustily. Například zúčtovací služby poskytovalo v ČR až 8 bank a v roce 2001 již jen 4.

Náklady, které zúčtovací banka má, jsou reklama a marketing, distribuce, platební terminál nebo imprinter, provozní náklady (autorizace) a riziko podvodů, které nese podle smlouvy zúčtovací banka. Výdaje jsou poplatek za transakce a pronájem nebo prodej platebních terminálů, který ovšem bývá ve většině případů zdarma. [4]

6.3 Provozovatel bankomatů

V současné době provozují bankomaty hlavně banky pro své vlastní klienty. Ovšem díky propojení bank do systémů MasterCard a VISA mohou klienti vybírat i z jiných bankomatů a to sebou nese možnost inkasovat od banky, jejichž klient provede výběr u jiného bankomatu než je bankomat jeho banky, poplatek za takovýto výběr.

Existují i společnosti, které provozují bankomaty na komerčním základě, z čehož získávají poplatky za nabídnutou službu. Jeden z příkladů je americká společnost Euronet, provozující po Evropě přibližně 2 000 bankomatů, z toho jich je 65 v České republice.

Sdružení pro bankovní karty odhadlo průměrné náklady na jeden výběr hotovosti z bankomatu na 25 až 30 Kč a největší provozovatel bankomatů v ČR Česká spořitelna navrhla 40 Kč + 0,5% z vybírané částky, což ostatní členové sdružení odmítli. Nakonec byl nalezen kompromis ve výši 47 Kč. To je částka, kterou si budou banky navzájem platit při výběru klienta. [4]

7. Budoucnost platebních karet

Tato kapitola se zabývá problematikou čipových karet, plateb kartou přes internet a nejnovější technologií na poli platebních karet a to bezkontaktní technologií.

7.1 Čipové karty

První pokusy s platební kartou v níž byl umístěn čip začaly v polovině 70. let ve Francii. Za oficiálního vynálezce čipové karty je považován, původně francouzský novinář, Roland Moreno. V roce 1972 založil společnost zabývající se novými technologiemi a nápady Societé International pour l'Innovation - Innovatron, která přišla na trh v roce 1974 s myšlenkou elektronického prstenu. Tento nápad se ovšem nelíbil technickému řediteli banky Crédit Industrie et Commercial Jeanu-Claudovi Repoltovi, který mu navrhl použití této metody v podobě platební karty. Monero se tedy obrátil na společnost Bull, která měla jedinečné zkušenosti s výrobou elektronických součástek, a v roce 1975 vyvinula spolu s Monerem první čipovou platební kartu.

Banky ovšem s masovým nasazením čipových platebních karet váhaly. V roce 1984 objednalo francouzské sdružení bank CB od firmy Bull 12,4 miliónu karet a následující roky byly karty testovány v dalších 5 zemích světa. Dnes je autorizace platby pomocí čipu nejrozšířenější a předpokládá se její další rozvoj. [1]

7.1.1 EMV

Výzkumy ukázaly, že čipové karty s mikroprocesorem mají nesporné výhody a bylo proto potřeba, aby se kartové společnosti domluvily na standardu, který budou při výrobě karet používat. Proto společnosti Europay, VISA a MasterCard založily v roce 1994 skupinu, která v roce 1996 vydala první specifikaci pro čipové platební karty. Později se k nim přidaly i další společnosti (American Express, Diners Club, JCB). EMV standard má 3 úrovně:

- elektromechanické charakteristiky, interface a přenosný protokol,
- výběr aplikace čipu (definují jednotlivé systémy) - brand,
- specifikace pro implementaci v jednotlivých bankách nebo zemích.

EMV standardy jsou sice celosvětově uznávány, nicméně pouze samy o sobě nejsou dostačující. Proto si jednotlivé kartové společnosti, podle podmínek EMV standardu, nastavují ještě své vlastní. [1]

7.1.2 Multifunkční karty

Tzv. multifunkční čipové platební karty obsahují počítač, který má vícero využití. Jde s ním nejen platit, ale může obsahovat například věrnostní aplikaci, se kterou by bylo možné sbírat body u obchodníků, za které by následně klient získal nějaký bonus. Další typickou aplikací je umístění osobního elektronického certifikátu a elektronického podpisu, což umožní použití karty při zasunutí do čtečky domácího PC, klient se tímto dostane bezpečně do svého elektronického bankovníctví nebo elektronicky podepíše daňové přiznání.

Při plném využití technologických možností by bylo teoreticky možné, aby u sebe klient nosil pouze jednu jedinou čipovou kartu, pomocí níž by se dalo platit, obsahovala by věrnostní program, elektronický podpis, průkaz zdravotní pojišťovny nebo například permanentku do fitness či elektronický řidičský průkaz. V tomto případě by ovšem musely všechny banky, úřady a firmy sdílet místo na kartě klienta a shodnout se na principech fungování. Na tom kdo tuto platební kartu zaplatí, kdo bude mít oprávnění nahrávat další aplikace a kdo je bude spravovat. Tato stránka věci není jednoduchou záležitostí a brání dalšímu vývoji multifunkčních čipových karet. [13]

7.2 Platební karty a internet

Platby za pomoci platební karty na internetu umožňují karty embosované, které jsou opatřeny tzv. CVV (VISA) či CVC (MasterCard) kódem, který, při použití karty přes internet, nahrazuje PIN. Odborníci v oboru bankovníctví radí nakupovat jen u prověřených obchodníků, nikdy a nikomu nesdělovat číslo své karty. Pokud ovšem byla karta klienta zneužita, má klient nárok na vrácení peněz, pokud se zaúčtovanou platbou bez přítomnosti karty nesouhlasí.

Platba na internetu probíhá tak, že klient vyplní do formuláře číslo karty, datum platnosti karty a CVV (CVC) kód. I přes předávání informací zabezpečenými kanály došlo k případům, kdy bylo číslo karty zneužito - nejčastěji nereseriováním obchodníkem či zadáním číslo karty do formuláři, který nepatřil obchodníkovi. Proto kartové společnosti

spolu s bankami zavádějí tzv. 3D Secure. Při platbě pomocí tohoto systému jsou všechny důležité údaje, jako heslo, číslo karty, PIN apod., předávány zabezpečenou cestou a nikdo jiný mimo klienta nemá k těmto údajům přístup. [23]

7.3 Bezkontaktní platební karty

Bezkontaktní platby pomocí platební karty jsou takové platby, kde není nutný fyzický kontakt mezi kartou a terminálem a spojení probíhá pomocí antény pro tuto bezkontaktní komunikaci. Mezi nejznámější bezkontaktní karty patří:

1. ExpressPay from American Express®
2. Discover® Network Zip
3. MasterCard® PayPass™
4. Visa payWave™

Obrázek 2 Označení míst podporující bezkontaktní platby [20]

Obrázek 2 znázorňuje označení prodejních míst umožňující platit platební kartou bezkontaktně pomocí karet MasterCard PayPass, Maestro PayPass a Visa payWave.

7.3.1 PayPass a payWave

PayPass a payWave je bezkontaktní platební metoda, která umožňuje urychlení procesu platby pomocí platební karty, která tuto technologii obsahuje, a u obchodníků, kteří ji podporují (viz. obrázek 3). Transakce provedená tímto způsobem trvá do 5 vteřin a stačí pokud se karta přiblíží ke čtečce, která je schopná data z karty přečíst na bezdotykové bázi. Díky tomu je možné platit bez zadávání PIN kódu či vkládání karty do platebního terminálu.

Vlastníkem licence bezkontaktní technologie PayPass je společnost MasterCard. Společnost Visa tuto licenci jen využívá a nazvala ji payWave. Snímače PayPass a payWave jsou vzájemně hardwarově kompatibilní, ale je nutná i softwarová podpora.

Tato metoda placení je využívána k placení nižších částek - zpravidla do 500 Kč. Lze ji přidat k jakékoliv kreditní, debetní nebo předplacené kartě MasterCard nebo VISA. Při částce vyšší je nutná autorizace ze strany držitele karty podpisem či zadáním PIN kódu. [20]

Obrázek 3 Mezinárodní označení obchodního místa podporujícího bezkontaktní platby [20]

7.3.2 Výhody bezkontaktních karet

Díky bezkontaktním platebním kartám je možné urychlit platbu u obchodníků, aniž by musel zákazník hledat hotovost, dávat kartu z ruky nebo do platebního terminálu a zadávat PIN kód. Dochází tedy ke zkrácení čekací doby u obchodníků. Zároveň dochází k rozšiřování míst s možností platit kartou, kde je nutné provádět vysoký počet transakcí v menších částkách. Jedná se například o rychlá občerstvení, trafiky, parkoviště či městskou hromadnou dopravu.

Zároveň je možné tuto technologii zabudovat i do jiných nosičů než jsou karty, například do mobilních telefonů, hodinek, klíčenek apod. [21]

7.3.3 Nevýhody bezkontaktních karet

Největší nevýhodou bezkontaktních karet je omezení platby pouze v určité výši a předpokládaná doba rozšíření do obchodních sítí, která se odhaduje na 3-4 roky. Zároveň klient neví, při jakém počtu transakcí musí platbu autorizovat vložením do platebního terminálu a PIN kódem, což ho může z počátku používání karty rozladit a znejistit.

Obchodníci, kteří budou chtít rozšířit svoje služby o možnosti bezkontaktního placení, si budou muset ke starším terminálům pořídit nové čtečky. A pokud klient bude chtít používat bezkontaktní platební kartu dříve, než mu banka tu dosavadní zdarma vymění při ukončení její platnosti, bude za ni muset zaplatit. [25]

7.3.4 NFC

NFC neboli zkratka Near Field Communication je bezdrátová technologie, přesněji řečeno rádiový přenos dat na krátkou vzdálenost umožňující rychlou a bezpečnou komunikaci mezi elektronickými zařízeními. Z pohledu bankovníctví má NFC budoucnost u bezhotovostních plateb pomocí mobilního telefonu. [21]

V lednu roku 2013 spustily společnosti Telefonika O2, GE Money Bank a MasterCard první komerční provoz placení pomocí technologie NFC v České republice. Z pohledu klienta je nutné udělat několik kroků, aby mohl tuto novou technologii používat.

Nejprve si musí u banky, která tuto službu poskytuje požádat o debetní či kreditní kartu a zároveň o NFC SIM kartu do mobilního telefonu. Po doručení NFC SIM karty musí klient vyrazit k operátorovi mobilní sítě, aby nahrál potřebná data na tuto SIM kartu. Následně už může klient s takovou kartou v mobilním telefonu vyrazit do obchodu a provádět platby na všech POS terminálech s bezkontaktní technologií. [22]

8. Analýza používání platebních karet v ČR

První část této kapitoly bakalářské práce se zabývá vývojem způsobu používání platebních karet v České republice, bez ohledu na její druh. Tato část by měla dokázat stále se zvyšující používání platebních karet. V dalších částech se zaměřuje na vývoj platebních karet podle druhu, vývoj akceptačních míst a bankomatů.

8.1 Analýza provedených transakcí

Provedené transakce platebními kartami v České republice v období 2010 až 2012 jsou zachyceny v tabulkách 3 a 4. Při jejich vytváření bylo čerpáno z oficiálních údajů SBK - Sdružení pro bankovní karty a obsahují data z následujících společností: Air Bank, AXA Bank, Cetelem, Citfin, Citibank, Commerzbank, ČS, ČSOB, Deutsche Bank, Equa Bank, Fio banka, GE Money Bank, ING Bank, J&T Banka, KB, LBBW Bank, PPF Banka, Raiifeisenbank, Raiffeisenbank im Stiftland, Unicredit Bank, Volksbank, CCS, Essox, Euronet, Diners Club, Home Credit, Zuno Bank.

Položky pro tabulky 3 a 4 - počet(objem) plateb přes internet se týká transakcí provedených u smluvních obchodníků, v bankomatech a na přepážkách českých zpracovatelských bank kartami domácích i zahraničních vydavatelů. Ostatní položky se týkají pouze domácích vydavatelů.

8.1.1 Analýza počtu provedených transakcí

Tabulka číslo 3 zobrazuje používání platebních karet z hlediska počtu transakcí v ČR v letech 2010 až 2012.

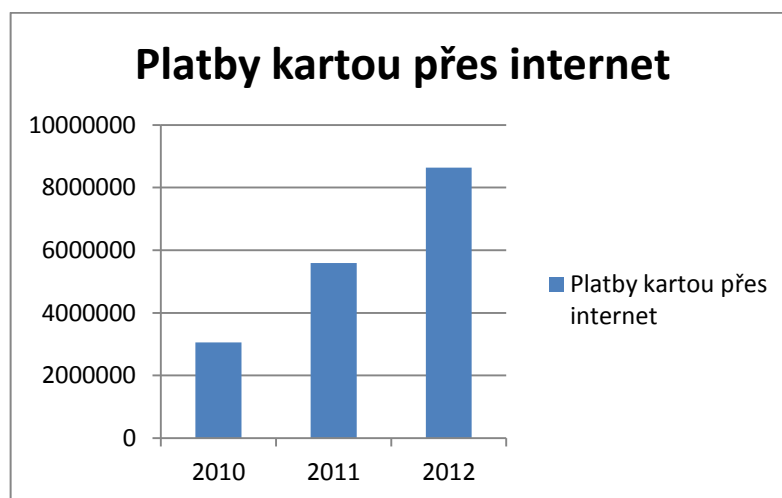
	2010	2011	2012
Počet transakcí u obchodníků celkem	224 409 915	270 008 563	308 186 163
Počet plateb přes internet	3 057 104	5 587 000	8 640 082
Počet transakcí cash back	93 277	321 487	367 604
Počet domácích transakcí	209 552 149	250 682 245	286 303 037
Počet zahraničních transakcí	14 857 764	19 326 318	21 883 126
Počet výběrů z bankomatů celkem	158 676 047	167 872 970	172 378 087
Z toho domácí výběry	156 686 382	165 616 702	170 012 750
Z toho zahraniční výběry	1 989 665	2 256 268	2 365 337

Tabulka 3 Počet transakcí uskutečněných platebními kartami v letech 2010-2012 v kusech (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

V tabulka 3 znázorňuje vysoký meziroční nárůst plateb u obchodníků a zároveň pouze mírně se zvyšující nárůst u výběrů z bankomatů.

Z údajů uvedených v tabulce 3 je jasně patrný nárůst celkového počtu transakcí u obchodníků, kdy v roce 2010 byl 224 miliónů a v roce 2012 již přes 308 miliónů, tedy 18,7% průměrného meziročního nárůstu v daném časovém úseku. Ještě výraznější je nárůst u plateb u obchodníků přes internet, který činil 5,6 miliónu mezi lety 2010 a 2012, konkrétně z 3 057 tis. plateb na 8 640 tis., což činí průměrný meziroční nárůst 41,3%. Toto dokazuje stoupající tendenci využívání platebních karet u obchodníků a zvláště pak přes internet. U výběrů z bankomatů nebyl tento nárůst zdaleka tak patrný a meziroční průměrný nárůst mezi roky 2010 až 2012 byl pouhých 4,32%.

Z tabulky 3 je i patrná, stále se zvyšující obliba, tzv. služby cash back, zde činil průměrný meziroční nárůst počtu těchto transakcí 147%.

Graf 2 Vývoj plateb kartou přes internet v ČR v letech 2010 až 2012
(vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Graf 2 znázorňuje stále se zvyšující oblibu plateb přes internet. Z 3 057 104 v roce 2010 se zvýšil na 8 640 082, což činí meziroční nárůst mezi roky 2010 až 2012 v průměru o 68,7%.

8.1.2 Analýza objemu provedených transakcí

Tabulka číslo 4 zobrazuje používání platebních karet z hlediska objemu provedených transakcí v ČR v letech 2010 až 2012.

	2010	2011	2012
Objem transakcí u obchodníků celkem	203 591 131	269 077 694	283 834 301
Objem plateb přes internet	3 831 369	6 322 937	8 640 082
Objem transakcí cash back	121 012	384 318	467 869
Objem domácích transakcí	177 003 833	236 466 511	248 079 632
Objem zahraničních transakcí	26 587 298	32 611 183	35 754 667
Objem výběrů z bankomatů celkem	585 279 726	626 967 068	629 510 831
Z toho domácí výběry	576 619 980	616 933 190	619 364 195
Z toho zahraniční výběry	8 659 746	10 033 878	10 146 636

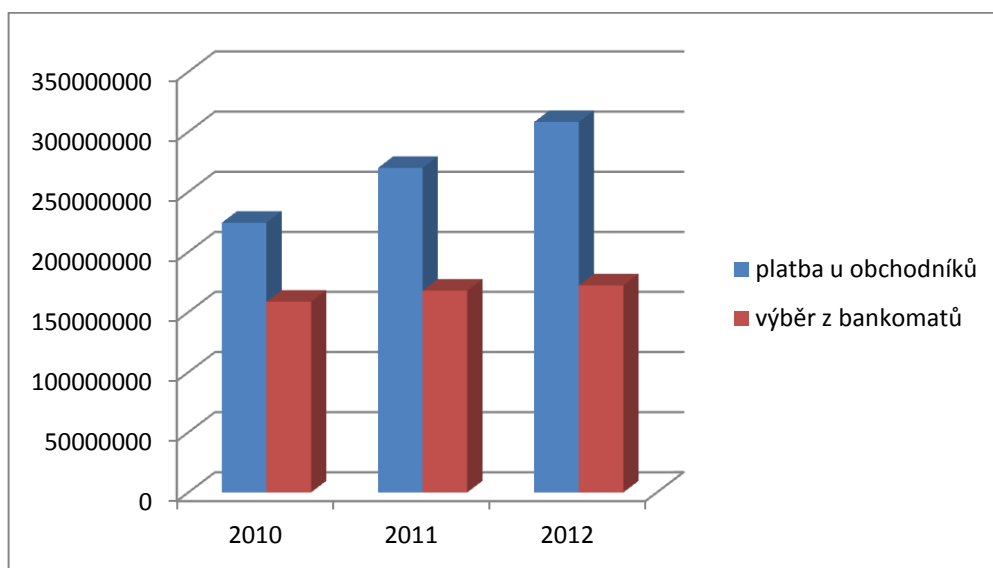
Tabulka 4 Objem transakcí uskutečněných platebními kartami v letech 2010-2012 v tis. Kč (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Objem plateb u obchodníků narostl meziročně v průměru o 19,7%, z 204,6 mld. v roce 2010 na 284 mld. v roce 2012. Objem výběrů z bankomatů se zvýšil z 585 mld. v roce 2010 na 629,5 mld. v roce 2012, tj. je meziročně o 3,8%, což potvrzuje stále se zvyšující trend využívání platebních karet pro platby u obchodníků. Ostatní hlediska zaznamenala také nárůst, jak je patrné z tabulky 4.

8.1.3 Porovnání plateb u obchodníka a výběrů z bankomatů

Počet bezhotovostních plateb se rok od roku zvyšuje, v roce 2008 poprvé v historii České republiky převýšil počet plateb u obchodníků počet výběrů z bankomatů. Počet výběrů byl 155,5 mil. a počet plateb 169 mil. Růst počtu výběrů z bankomatů nebyl, oproti platbám u obchodníků, tak výrazný, což můžeme přisoudit stále poměrně vysokým

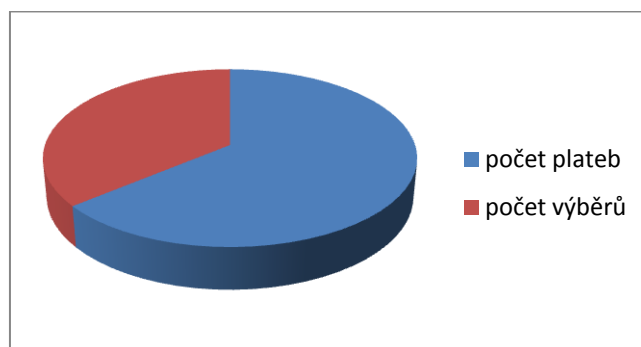
poplatkům za výběry a stále větší oblíbenosti plateb kartou u obchodníků, která je většinou zdarma a vzhledem k technologickému pokroku POS terminálů poměrně rychlá.

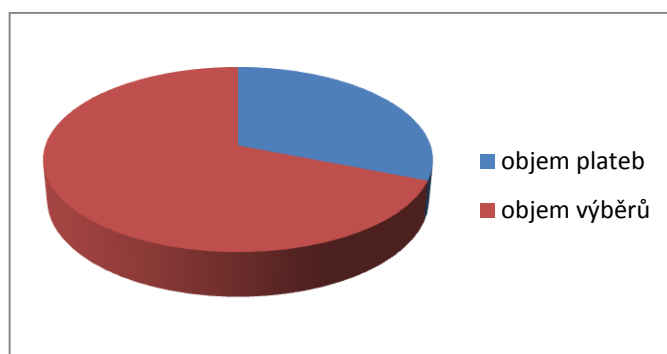
Graf 3 Počet plateb u obchodníků a výběrů z bankomatů v ČR v letech 2010 až 2012 (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Graf 3 vychází z tabulky 3 a znázorňuje zvyšující se oblíbenost plateb u obchodníků oproti výběrům z bankomatů, způsobenou zvýhodňováním plateb kartou jednotlivými bankami. V roce 2012 bylo uskutečněno přes 308 mil. plateb a průměrný meziroční nárůst plateb u obchodníků mezi roky 2010 a 2012 byl 18,7%.

V roce 2012 tvořil počet plateb u obchodníků 64% a podíl výběrů z bankomatů 36% (viz. graf 4.). Naproti tomu je situace u objemu plateb u obchodníků a objemu výběrů z bankomatů zcela opačná, konkrétně 31% byl objem plateb u obchodníka a 69% tvořily výběry z bankomatů (viz. graf 4)

Graf 4 Poměr počtu výběrů z bankomatů a počtu plateb u obchodníků v ČR v roce 2012 (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Graf 5 Poměr objemu výběrů z bankomatů a objemu plateb u obchodníků v ČR v roce 2012 (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Graf 5 ukazuje převažující trend objemu výběrů z bankomatů. V budoucnu by tento trend mohl ovlivnit stále se zvyšující počet kreditních karet, který je spojen s vysokými náklady při výběru v hotovosti pro držitele karty oproti platbám u obchodníků. Ovšem podle průzkumu společnosti MasterCard se výhod spojených s používáním kreditní karty není vědomo až 70% obyvatel České republiky a tudíž s osvětou jejich používání by se mohl měnit poměr mezi objemem plateb a výběrů.

8.1.4 Vývoj průměrného výběru z bankomatu

Následující tabulka 5 vychází z dat Sdružení pro bankovní karty a znázorňuje vývoj průměrného výběru z bankomatu kartami vydanými českými vydavateli od roku 2003 do roku 2012.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Průměrný výběr v Kč	3015	3169	3350	3553	3688	3778	3702	3689	3734	3652

Tabulka 5 Vývoj průměrného výběru z bankomatu v letech 2003 až 2012 v Kč (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Z tabulky 5 je patrné, že docházelo mezi lety 2003 až 2012 k nárůstu průměrného výběru z bankomatu meziročně o 2,3%, konkrétně 3 015 v roce 2003 a 3 652 v roce 2012, což odpovídá rychlejšímu nárůstu objemu transakcí oproti počtu transakcí. Tento nárůst průměrného výběru byl bezpochyby ovlivněn stále se zvyšujícími poplatky za výběr z bankomatu jiné banky než je banka vydávající platební kartu.

8.1.5 Vývoj průměrné platby kartou u obchodníka.

Tabulka 6 opět vychází z dat Sdružení pro bankovní karty a znázorňuje vývoj průměrné platby u obchodníka platebními kartami vydanými českými vydavateli za posledních 10 let(2003-2012).

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Průměrná platba v Kč	1146	1099	1186	1189	1128	1116	1034	907	997	921

Tabulka 6 Vývoj průměrné platby u obchodníka v letech 2003 až 2012 v Kč (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Tabulka 6 znázorňuje pokles průměrné platby, v roce 2003 činila 1 146 Kč a v roce 2012 921 Kč, tj. průměrný meziroční pokles o 2,18% . Tento vývoj odpovídá stále větší ochotě držitelů karet pro platbu neexkluzivních výrobků a služeb a také větší ochotě bank k uzavírání smluv s širší paletou obchodníků.

8.2 Analýza vývoje vydaných platebních karet podle druhu platební karty

Stoupající oblibu platebních karet má za následek nejen počet institucí, které karty vydávají a v roce 2012 jich bylo 20, některé banky se staly tzv. duálními, to znamená, že vydávají karty společnosti VISA a MasterCard. Obliba karet u klientů i rozvoj jednotlivých druhů platebních karet.

8.2.1 Analýza vývoje vydaných platebních karet podle způsobu zúčtování

Následující tabulka 7 zobrazuje vývoj vydaných platebních karet, rozdělených na debetní, kreditní a charge karty, které jsou v současnosti v České republice nejrozšířenější od roku 2003 do roku 2012.

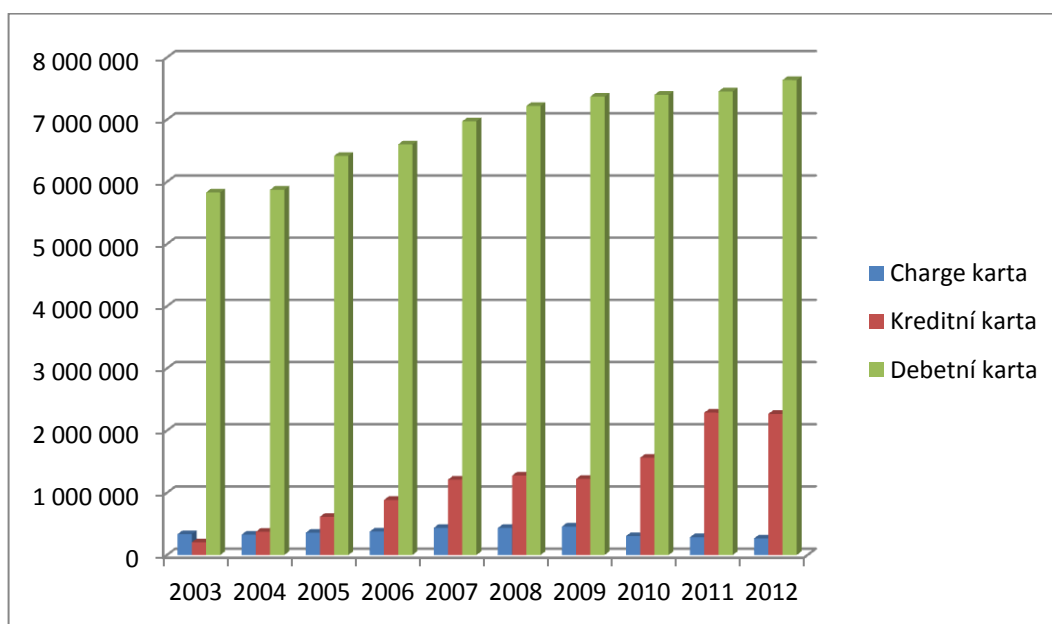
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Debetní	5 829 857	5 873 728	6 418 446	6 603 621	6 974 147	7 220 667	7 372 327	7 400 919	7 454 543	7 636 852
Kreditní	203 274	372 933	614 542	885 266	1 212 401	1 276 714	1 224 814	1 564 630	2 288 981	2 269 394
Charge	335 269	327 115	357 369	376 340	436 576	434 491	457 167	303 565	286 669	266 631
Celkem	6 368 400	6 573 776	7 390 357	7 865 227	8 623 124	8 929 872	9 054 308	9 269 144	10 030 193	10 172 877

Tabulka 7 Vývoj počtu vydaných platebních karet v ČR v letech 2003 až 2012 podle způsobu zúčtování v kusech (vlastní zpracování, www.bankovníkarty.cz)

Z tabulky 7 je patrný trend rostoucí oblíbenosti platebních karet v České republice v letech 2003 až 2012. Nárůst počtu vydaných platebních karet se celkově za posledních 10 let zvýšil o 59,7%, z 6 368 400 vydaných platebních karet v roce 2003 na 10 172 877 vydaných karet, tj. průměrný meziroční nárůst o 6,6%. Tento poměrně vysoký celkový nárůst za určené období ovlivňuje fakt, že nemalé množství klientů bank v minulosti platební karty nevyužívali nebo vůbec klienty nebyli. V roce 2012 žilo v České republice 10 513 209 obyvatel, což by při celkovém počtu vydaných karet 10 172 877 v roce 2012 znamenalo, že na jednoho obyvatele připadlo 0,97 vydané karty.

Debetní karty zaznamenali trvale vzestupnou tendenci a jejich průměrný meziroční přírůstek činil 3,1%. Rozdíl mezi roky 2003 a 2012 je 31%, konkrétně 5 829 857 kusů v roce 2003 a 7 636 852 kusů v roce 2012. Kreditní karty neměly oproti debetním trvale vzestupnou tendenci, výpadky v růstu nastaly v letech 2009 z počtu 1 276 714 v roce 2008 na 1 224 814 vydaných kreditních karet, tj. meziroční pokles o 4,1% a v roce 2012 z 2 288 981 v roce 2011 na 2 269 394, tj. meziroční pokles o 0,9%. I přes tyto 2 výpadky v růstu je průměrný meziroční růst vydaných kreditních karet oproti debetním podstatně vyšší. Naproti tomu charge karty zaznamenaly mezi roky 2003 a 2012 průměrný meziroční pokles o 2,6%, v roce 2003 byl počet vydaných charge karet 335 269 a v roce 2012 klesl na 266 631 vydaných karet. Tento pokles je způsobem vysokými poplatky za vedení charge karty a stále větší oblíbeností kreditních karet.

Data z tabulky 7 přehledněji znázorňuje graf 6.

Graf 6 Vývoj vydaných platebních karet rozdělených podle způsobu zúčtování v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

8.2.2 Analýza vývoje platebních karet podle teritoria použití

První mezinárodní kartu vydala Živnostenská banka n. p. v roce 1990 pod známkou společnosti VISA. V následujících letech ji následovaly i ostatní banky a obliba mezinárodních karet oproti tuzemským rostla. Následující tabulka ukazuje poměr mezi mezinárodními a tuzemskými platebními kartami za posledních 10 let.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Mezinárodní	5 327 756	6 275 102	7 010 171	7 470 416	8 182 162	8 931 872	8 609 111	8 985 575	9 754 721	9 852 588
Tuzemské	1 044 501	592 631	374 473	394 811	440 962	421 102	445 197	283 339	275 472	320 295

Tabulka 8 Vývoj vydaných platebních karet podle teritoria použití v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

Tabulka 8 ukazuje zvyšující počet vydávaných mezinárodních karet mezi roky 2003 a 2012, kdy z počtu 5 327 756 kusů v roce 2003 se zvýšil počet na 9 852 588 kusů. Průměrný meziroční přírůstek činí 9,4%. Opačnou tendenci mají platební karty, jejichž platba je omezena pouze v rámci České republiky. V roce 2003 činil počet vydaných tuzemských karet 1 044 501 kusů a v roce 2012 už pouze 320 295 kusů, tj. průměrný meziroční pokles o 22,6%. Největší podíl na tom má rok 2004, ve kterém bylo vydáno 592

631 kusů těchto karet oproti roku 2003, kdy bylo vydáno 1 044 501 kusů, což činí meziroční pokles 56,7%.

8.3 Analýza vývoje akceptačních míst

V současné době uzavírá s obchodníky smlouvy o přijímání plateb pomocí platební karty 5 hlavních bank - Česká spořitelna, ČSOB, Komerční banka, Raiffeisenbank, UniCredit Bank ČR. V tabulce 9 jsou znázorněna data o obchodnících využívající POS terminály, pouze s imprinter, obchodnících přijímajících platby kartou přes internet a umožňujících službu cash back. V roce 2003 přijímalo platebních karty celkem 48 759 obchodníků, v roce 2012 byl tento počet 78 886.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
POS	31 678	37 394	42 909	41 875	45 539	49 928	53 375	57 637	59 836	64 365
Imprinter	17 081	13 618	11 367	12 678	8 958	7 677	7 119	7 145	6 129	4 231
WEB	-	-	-	-	1 310	1 841	2 295	2 900	3 444	3 767
Cash back	-	-	-	-	-	-	3 899	4 868	5 368	6 523

Tabulka 9 Vývoj počtu akceptačních míst v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech (vlastní zpracování, www.bankovnikarty.cz)

POS terminál, neboli Point-of-sale, elektronické zařízení umožňující bezhotovostní provedení transakce pomocí platební karty se stal nedílnou součástí obchodů. V tabulce 9 je znázorněn vývoj počtu POS terminálů v České republice mezi roky 2003, kdy jich bylo na našem území 31 678, a 2012, kdy byl jejich počet 64 365. Celkový nárůst v tomto období činí 103% a průměrný meziroční nárůst je 11,4%. Největší nárůst POS terminálů byl oproti předchozímu roku v roce 2004, konkrétně 18% z 31 678 v roce 2003 na 37 678 v roce 2004. Jediný výpadek v růstu nastal v roce 2006, kdy klesl oproti roku 2005 o 2,57% z 42 909 v roce 2005 na 41 875 v roce 2006.

U míst využívající imprinter je situace zcela opačná. Obchodních míst s tímto zařízením ubývalo z celkového počtu 17 081 v roce 2003 na 6 523 v roce 2012, tj. průměrný meziroční pokles o 8,36%. Ve sledovaném období se zvýšil počet imprinterů oproti předchozímu roku pouze jednou v roce 2006, tento meziroční nárůst činil 11,2% z 11 367 v roce 2005 na 12 678 imprinterů v roce 2006, naopak největší propad nastal v roce 2012. Z celkového počtu 6 129 v roce 2011 na 4 231, tj. pokles o 31%.

Vývoj počtu obchodníků přijímajících platby kartou přes internet sledujeme od příchodu této novinky na náš trh v roce 2007. V tomto roce jich bylo 1 310 a v roce 2012

již 3 767. Největší meziroční nárůst nastal v roce 2008. Počet se zvýšil o 531 obchodních míst při meziročním nárůstu přes 40%. Služba cash back přišla na náš trh až v roce 2009 a zaznamenala průměrný meziroční nárůst o 18,9% z 3 899 v roce 2009 na 6 523.

8.4 Analýza vývoje bankomatů

Nedílnou součástí využívání platebních karet jsou bankomaty. V České republice se bankomaty začaly objevovat před více jak 20 lety. První nainstalovala Česká spořitelna, která jich má dnes v České republice nejvíce a následovali ji další společnosti. V prvopočátku sloužily pouze pro výběr v hotovosti, ale díky pokroku a přání klientů umožňují v dnešní době zadávat platební příkazy a slouží i k marketingovým účelům. Novinkou dnešní doby jsou tzv. vkladomaty, u nichž zůstaly stejné funkce jako u bankomatů a přibyla k nim možnost vkládání peněz na účet držitele karty.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bankomaty	2 669	2 850	2 892	3 096	3 363	3 534	3 679	3 868	4 082	4 299

Tabulka 10 Vývoj počtu bankomatů v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech
(vlastní zpracování, www.bankovníkarty.cz)

V tabulce 10 vidíme trvalý růst počtu bankomatů v České republice v letech 2003 až 2012. Z počtu 2 669 v roce 2003 narostl na 4 299, tj. celkový nárůst mezi těmito roky o 61%. Průměrný meziroční nárůst činil 6,8% bankomatů. Největší meziroční nárůst byl mezi roky 2006 (3 096 kusů) a 2007 (3 363 kusů) v podobě přírůstku o 8,5%.

9. Závěr

Uběhlo již skoro sto let od vzniku první platební karty, kterou vydala společnost Western Union Telegraph Company v roce 1914, nicméně občané České republiky mohli začít využívat bezhotovostního platebního styku pomocí platebních karet až v roce 1990. Téměř stoletý vývoj způsobil značnou diferenciaci na jednotlivé druhy karet dělené podle mnoha kritérií. Vydavatelé karet a banky musí přizpůsobovat ochranu platebních karet a zároveň brát ohled na ekonomickou stránku věci.

Pro analýzu vývoje platebních karet byla pro lepší přehlednost a orientaci zvolena dvě časová období. Pro počet a objem transakcí uskutečněných pomocí platebních karet to byly roky 2010 a 2012. Nejrozšířenějším způsobem použití, co se počtu uskutečněných transakcí týče, je dnes placení pomocí POS terminálů v obchodech, kde byl zaznamenán nárůst. V roce 2010 byl počet těchto transakcí přes 224 mil. a v roce už přes 308 mil. Druhým nejrozšířenějším způsobem použití je výběr z bankomatu. V roce 2010 byl počet výběrů pomocí karty vydané českým vydavatelem v České republice či v zahraničí více než 158,5 mil. a v roce 2012 přes 172,2 mil. Tato čísla dokazují do budoucna vyšší potenciál pro platby u obchodníků. Neméně důležitou a stále více se rozšiřující funkcí platebních karet je možnost jejího využití on-line, tzn. platba přes internet z pohodlí domova. V posledních letech se zavedla služba cash back, která umožňuje výběr hotovosti bez použití bankomatu či pokladny v bance při platbě u obchodníka.

Pro vývoj průměrného výběru z bankomatu a průměrné platby u obchodníka, vývoj transakcí rozdělených podle způsobu zúčtování, vývoj podle teritoria jejich použití a analýzu vývoje nárůstu akceptačních míst a bankomatů to bylo období mezi roky 2003 a 2012, tedy za posledních 10 let. Vzestupná tendence průměrné platby u obchodníka naznačuje stále větší ochotu klientů platit i za neluxusní zboží a služby pomocí platební karty, samozřejmě na to má i vliv růstu počtu akceptačních míst a rychlost zpracování této platby. V roce 2003 činila průměrná platba u obchodníka 1 146 Kč a v roce 2012 se snížila na 921 Kč. V roce 2003 přijímalo platebních karty celkem 48 759 obchodníků, v roce 2012 byl tento počet 78 886. Naopak průměrný výběr z bankomatu se za posledních 10 let zvýšil z 3 015 Kč na 3 652 Kč. Tento nárůst dokazuje, že i v dnešní moderní společnosti je

hotovost potřeba. I přes pomalý růst počtu výběrů z bankomatů stoupá jejich počet, který v roce 2003 byl 2 669 a v roce 2012 již 4 299.

Podle předchozích analýz můžeme očekávat v blízké budoucnosti další růst v oblasti využívání platebních karet. V závislosti na moderních technologiích už pravděpodobně nebudou mít podobu plastové kartičky. Napovědět, jakým způsobem se by se mohla problematika platebních karet ubírat, by mohla nová technologie pracující na bezkontaktním principu zvaná NFC.

10. Seznam použitých zdrojů

[1]: JUŘÍK, Pavel. Encyklopedie platebních karet: historie, současnost a budoucnost peněz a platebních karet. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2003. 312 s. ISBN 8024706857.

[2]: JUŘÍK, Pavel. Svět platebních karet. 1. vydání. Praha: Radix, 1995. 125 s. ISBN 8090185312.

[3]: JUŘÍK, Pavel. Platební karty - velká encyklopedie 1870 - 2006. 1. vydání. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. 296 s. ISBN 8024713810.

[4]: JUŘÍK, Pavel. Svět platebních a identifikačních karet. 2. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing s.r.o., 2001. 175 s. ISBN 8024701952.

[5]: POLOUČEK, Stanislav a kol. Bankovníctví. 1. vydání. Praha: Beck, 2006. 716 s. ISBN 8071794627.

[6]: SCHLOSSBERGER, Otakar; HOZÁK, Ladislav. Elektronické platební prostředky. 1. vydání. Praha: Bankovní institut vysoká škola, 2005. 144 s. ISBN 8072650734.

[7]: Americanexpress.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Platíme mobilem. Dostupné z www: < <http://www.americanexpress.com/czech/homepage.shtml>>24

[8]: Dinersclub.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-10-14]. Diners club international. Dostupné z www: < <http://www.dinersclub.cz/diners-club-international>>15

[9]: Finance.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-09-17]. Jak vznikly první debetní karty. Dostupné z www: < <http://finance.idnes.cz/jak-vznikly-prvni-debetni-karty-daf> >10

[10]: Finance.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-09-17]. Druhy platebních karet. Dostupné z www: <<http://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/platebni-karty/abeceda-platebnich-karet/druhy-karet/>>11

[11]: Finance.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-10-5]. Víte, který typ platební karty používáte. Dostupné z www: <<http://www.finance.cz/zpravy/finance/103053-vite-ktery-typ-platebni-karty-pouzivate/>>12

[12]: Finance.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-10-5]. Prestižní platební karty nabízí řadu výhod. Dostupné z www: < <http://www.finance.cz/zpravy/finance/120518-prestizni-platebni-karty-nabizi-radu-vyhod/>>13

- [13]: Finexpert.e15.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Čipové karty a vše o nich. Dostupné z www: < <http://finexpert.e15.cz/cipove-karty-a-vse-o-nich>>20
- [14]: Kreditky.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-10-13]. Průvodce, jak si půjčit od banky. Dostupné z www: < <http://www.kreditky.cz/pruvodce-kartami/>>14
- [15]: Kreditni-karty-masercard.ic.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-2]. Historie kreditních karet MasterCard. Dostupné z www: < <http://kreditni-karty-mastercard.ic.cz/>>16
- [16]: Lbbw.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Slovník užitečných pojmů. Dostupné z www: < <http://www.lbbw.cz/cs/financni-informacni-servis/slovník-uzitecnych-pojmu.shtml>>19
- [17]: Lidovky.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Čipové Platba kartou nebo mobilem přiloženým ke čtečce. Dostupné z www:< http://byznys.lidovky.cz/platby-kartou-budou-brzy-v-cesku-bezdotykovy-nebude-treba-ani-pin-p94-/moje-penize.asp?c=A100322_084052_moje-penize_mev>
- [18]: Malepenize.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-2]. Desatero bezpečnosti platební karty. Dostupné z www: < <http://www.malepenize.cz/2011/03/29/desatero-bezpecnosti-platebni-karty.html>>17
- [19]: Mesec.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-09-10]. Charge karta - půjčka bez úroku. Dostupné z www: < <http://www.mesec.cz/clanky/charge-karta-pujcka-bez-uroku/>>7
- [20]: Mesec.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-09-17]. Bezkontaktní platby. Dostupné z www: < <http://www.mesec.cz/bankovni-ucty/platebni-karty/bezkontaktni-platby/pruvodce/>>9
- [21]: Mobilizujeme.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. NFC technologie. Dostupné z www: < <http://mobilizujeme.cz/clanky/nfc-technologie-odborny-pohled-na-funkcnost-a-vyuziti-v-praxi/>>22
- [22]: Nearfield.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Platíme mobilem. Dostupné z www: < <http://nearfield.cz/clanky/platime-mobilem-s-o2-a-ge-money-bank-jak-na-to-94> >23
- [23]: Penize.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-3]. Platební karty: jaká zneužití číhají a jak se jim bránit. Dostupné z www: < <http://www.penize.cz/platebni-karty/18567-platebni-karty-jaka-zneuziti-cihaji-a-jak-se-jim-branit>>18
- [24]: Visa.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Platíme mobilem. Dostupné z www: <http://www.visa.cz/cz/osobni_karty/vyberte_si_vasi_visu_kartu/druhy_visu_karet.asp>25
- [25]: Zbynekmlcoch.cz [online]. ©2012 [cit. 2012-11-8]. Čipové Platba kartou nebo mobilem přiloženým ke čtečce. Dostupné z www:<<http://www.zbynekmlcoch.cz/informac>

11. Seznam tabulek, grafů a obrázků

Tabulka 1: Porovnání bankovních a Diners Club karet v roce 1957

Tabulka 2: BankAmericard v USA v letech 1969 a 1970

Tabulka 3: Počet transakcí uskutečněných platebními kartami v letech 2010-2012 v kusech

Tabulka 4: Objem transakcí uskutečněných platebními kartami v letech 2010-2012 v tis. Kč

Tabulka 5: Vývoj průměrného výběru z bankomatu v letech 2003 až 2012 v Kč

Tabulka 6: Vývoj průměrné platby u obchodníka v letech 2003 až 2012 v Kč

Tabulka 7: Vývoj počtu vydaných platebních karet v ČR v letech 2003 až 2012 podle způsobu zúčtování v kusech

Tabulka 8: Vývoj vydaných platebních karet podle teritoria použití v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech

Tabulka 9: Vývoj počtu akceptačních míst v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech

Tabulka 10: Vývoj počtu bankomatů v ČR v letech 2003 až 2012 v kusech

Graf 1: Výdej karet v roce 2006

Graf 2: Vývoj plateb kartou přes internet v ČR v letech 2010 až 2012

Graf 3: Počet plateb u obchodníků a výběrů z bankomatů v ČR v letech 2010 až 2012

Graf 4: Poměr počtu výběrů z bankomatů a počtu plateb u obchodníků v ČR v roce 2012

Graf 5: Poměr objemu výběrů z bankomatů a objemu plateb u obchodníků v ČR v roce 2012

Graf 6: Vývoj vydaných platebních karet rozdělených podle způsobu zúčtování v ČR v letech 2003 až 2012

Obrázek 1: Platba pomocí magnetického proužku

Obrázek 2: Označení míst podporující bezkontaktní platby

Obrázek 3: Mezinárodní označení obchodního místa podporujícího bezkontaktní platby